

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

ВІСНИК

УКРАЇНСЬКО-ТУРКМЕНСЬКОГО
КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОГО ЦЕНТРУ

Випуск 1

Частина I

Умань
2017

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

ВІСНИК

УКРАЇНСЬКО-ТУРКМЕНСЬКОГО КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОГО ЦЕНТРУ

ВИПУСК 1

Частина I

Умань
2017

Корінна Г. О., Журавко Т. Особливості організації ігрової діяльності дітей раннього дошкільного віку.....	97
Лаухіна І. С., Замотайло А. Ретроспективний аналіз методики крос-культурного аналізу.....	103
Левченко Н. В., Підвальна Ю. В. Теоретичний аспект формування іміджу керівника.....	107
Лівандовська І. А., Харченко Н. А. Формування психологічних поглядів Г. С. Костюка.....	113
Медведєва М. О., Маслюченко Ю., Чоганов П. Порівняльна характеристика систем освіти України й Туркменістану.....	121
Мищенко М. С., Горенко М. В. Основи формування готовності майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри.....	126
Прищеп С. М. Змістова характеристика основних управлінських стилів керівника навчального закладу.....	131
Резніченко І. Г., Груця І., Камінська Т. Формування громадянської компетентності молодших школярів.....	137
Росенко Л. М., Морданова М. Технологія проектної діяльності у початковій школі.....	143
Савченко Н. В. Структура професійного іміджу майбутнього вчителя початкової школи.....	148
Совгіра С. В., Гелдієв М. Основні аспекти навчання рухових дій учнів середнього шкільного віку.....	154
Совгіра С. В., Джумагелдієв С. Саморегуляція як основа успіху майбутнього вчителя.....	160
Танасійчук Ю. М. Аналіз проблеми здоров'язбереження в аспекті підготовки студентів ВНЗ.....	165
Фурман І. В. Педагогічна система Київської науково-математичної школи Д. Граве.....	171
Шеленкова Н. Л. Психологія реклами.....	175
Шкуренко О. В., Мініна К. Формування комп'ютерної грамотності в учнів початкової школи на уроках інформатики.....	181
Шкуренко О. В., Сич М., Сявкова О. Самостійна робота студентів у процесі навчання іноземної мови на немовних спеціальностях ВНЗ.....	185

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ РАНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

*Корінна Г. О., канд. пед. наук,
викладач кафедри дошкільної освіти
Журавко Тетяна, студентка IV курсу
УДПУ ім. П. Тичини*

Анотація

Стаття присвячена актуальній та важливій для сьогодення організації ігрової діяльності дітей раннього віку. Автор здійснює концептуалізацію та аналіз сутності поняття «ігрова діяльність дітей раннього віку» у педагогічній науковій літературі.

Ключові слова

Гра, організація ігрової діяльності, дошкільний навчальний заклад, діти раннього віку.

Abstract

The article is devoted to actual and important organization of playing activity of early school children. The author made conceptualization and analysis of the nature of the concept of «playing activity of children of early school age» in educational and psychological scientific literature.

Keywords

Game, play organization, pre-school, young children, playing activity.

У наш час особливо гостро постає питання ігрової діяльності дітей дошкільного віку, тому що основний акцент зроблено на навчальні питання і менше уваги приділяється грі. Цю проблему можливо вирішити сьогодні, коли гра буде переважати у навчально-виховному процесі дошкільного закладу. Варто зазначити, що гра є одним з найцікавіших видів людської діяльності, провідною діяльністю дошкільника, засобом всебічного розвитку, важливим методом виховання. Дитяча гра – це діяльність, спрямована на орієнтування в предметній і соціальній дійсності, в якій дитина відображає враження від їх пізнання. Водночас гра є могутнім виховним засобом, у ній, за словами К. Ушинського, відчувається потреба людської природи. Все це й доводить актуальність практичну значущість піднятої проблеми [10].

Аналіз публікацій за останні роки показав, що дана проблема є досить актуальною. Дослідники Ф. Шіллер, Д. Клоцц, Ф. Фребель, К. Келлі, Д. Ельконін, Є. Аркін, К. Ушинський, Л. Виготський, А. Усова вважають, що самостійні форми гри набувають у педагогіці найбільш важливішого значення для розвитку дитини. Саме в процесі таких форм гри називаються «життєвою лабораторією» (С. Шацький), найбільш повно розкривається особистість дитини, тому гра є засобом всебічного розвитку (розумового, естетичного, морального, фізичного, соціального).

Сучасні українські науковці (Л. Артемова, Г. Григоренко, О. Щербаківа) досліджують формування суспільної спрямованості дітей дошкільного віку у грі, розвиток моральних стосунків у творчих іграх. За їхніми твердженнями, гра містить більші можливості для розвитку особистості дошкільників, ніж будь-яка інша діяльність,

оскільки мотиви її мають велику спонукальну силу і дітям зрозумілі співвідношення мотиву і мети гри.

Метою статті є аналіз психолого-педагогічної літератури означеного питання та визначення форм організації та проведення ігрової діяльності в дошкільному віці.

Гра є одним з найцікавіших видів людської діяльності, провідною діяльністю дошкільника, засобом його всебічного розвитку, важливим методом виховання. Дитяча гра – це діяльність, спрямована на орієнтування в предметній і соціальній дійсності, в якій дитина відображає враження від їх пізнання [10].

Основні завдання до ігрової діяльності знайшли своє відображення в Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства» та Базовому компоненті дошкільної освіти.

Розвиток ігрової діяльності передбачає поетапну передачу дитині ігрових умінь та навичок партнерської взаємодії [9]. В іграх не лише проявляються та розвиваються новоутворення дошкільного дитинства, а й відбувається засвоєння форм спілкування з однолітками. Процес опанування навичок спілкування з іншими дітьми або допомагає засвоєнню малюкам структуру творчої діяльності, або гальмує розвиток самодіяльної гри.

Становлення та формування ігрової діяльності дитини на кожному віковому етапі має свої закономірності та проходить через предметну діяльність.

Перший рік – відповідальний період в житті дитини, і насамперед тим, що в процесі повсякденного спілкування з дорослим він поступово повинен опанувати різноманітними діями з предметами. Спілкування з дорослим, будучи провідною діяльністю немовляти, забезпечує підготовку його до наступного етапу психічного розвитку, коли на другому році життя провідною стає предметна діяльність, яка в свою чергу гарантує виникнення гри. Гра дуже рано починає формуватися у дитини дошкільного віку. Вона проходить цілий ряд етапів свого розвитку, перш ніж стане в свою чергу провідною діяльністю в дошкільній період дитинства.

На першому році життя дитини слід розрізняти предметні дії, коли малюк робить в моменти догляду за ним, від предметних дій, які становлять зміст його ознайомчої гри з іграшками. Ця гра, як і інші форми контакту дитини з навколишнім, що забезпечують накопичення його життєвого досвіду, розвивається не стихійно, а в результаті цілеспрямованої діяльності дорослого [3].

До одного року самостійна діяльність дитини з предметами та іграшками починає протікати переважно у формі відображуючої гри. Окремі предметно-специфічні операції переходять у дії, спрямовані на виявлення специфічних властивостей предмета і на досягнення їх за допомогою даного предмета певного ефекту. Наприклад, якщо восьмимісячна дитина бере ляльку в руки, заглядає їй в обличчя

розглядає її одяг і волосся, тобто знайомиться з нею як з об'єктом, то щорічний малюк вже притискає ляльку до себе, похитує її, наслідуючи діям дорослого.

Багатьма дослідниками доведено, що виникнення рольової гри генетично пов'язане з формуванням предметних дій в ранньому дитинстві. Під предметними діями розуміють історично сформовані, закріплені за певними предметами громадські способи їх вживання. Найвищими предметних дій є дорослі люди. На предметах не вказані громадські способи їх використання, і вони не можуть бути відкриті дитиною самостійно, в ході простого маніпулювання, без допомоги і керівництва з боку дорослих.

Основним, на думку вітчизняних психологів і педагогів, є шлях дитини до діяльності з дорослими, в якій дорослі поступово передають дитині суспільно-вироблені способи вживання предметів. Дорослі організовують дію дитини за зразком, а потім здійснюють функції спостереження і контролю за ходом здійснення і формування цих дій [6].

На думку Д. Ельконіна, зразок дії, який дорослі пропонують дитині, не може бути засвоєний відразу, бо та фізична форма предметів, яка визначає всю операційно-технічну сторону, ще не виділяється дитиною. Дитина в ранньому дитинстві приймає зі зразка дії лише його загальну схему, яка пов'язана з суспільним призначенням предмета, тобто тільки одну сторону предметної дії. Інша сторона – операційно-технічна, яка повинна враховувати фізичні властивості предмета, – розвивається довніше і значно довше. Виникають дві різні діяльності. Одна – це діяльність із значенням речей, з узагальненими схемами їх використання, стосовно до все більш і більш різноманітних ситуацій. Друга – це утилітарна діяльність, в якій необхідно добитися результату практичного застосування предмета.

Дії дітей з предметами за їх функціональним призначенням (відображення дій дорослих), без отримання конкретного, практичного результату, призводять до формування ігрової діяльності [1]. У ранньому дитинстві вперше відбувається заміщення одного предмета іншим при необхідності доповнити звичну ситуацію дії відсутньою предметом, відсутнім в даний момент. Тобто з'являються зачатки гри.

Ігрові дії дітей другого року життя носять яскраво виражений наслідувальний характер: дитина причісує ляльку гребінцем, напуває ведмедика з чашки, тобто виконує знайомі з досвіду дії. Різні ситуації пов'язані собою ряд окремих епізодів, об'єднаних між собою випадковими зв'язками.

При появі яскравого або нового предмета дитина легко йде від звичного, його дії знову стають предметними, процесуальними: дитина наливає ляльку соком зі склянки і відразу починає багаторазово наливати з нового глечка в стакан і назад (або, накладаючи в тарілку «пиріжки» – кульки, починає їх катати і кидати). У діях дітей спостерігається поліфункціональне використання предметів: дитина

втирає хустинкою очі ведмедики, і тут же хустинка стає для ковдрою. Для дитини не важливий предмет, головне – виконати необхідну дію.

Гра дітей значно збагачується, якщо на заняттях знайомити дітей функціональним використанням різних предметів, пропонувати ситуації, де потрібно використовувати вивчений предмет, і замінювати його іншим «ігровим» предметом.

Одна з характерних особливостей гри дітей другого року життя полягає в тому, що їм не потрібна участь багатьох однолітків. Вони грають «поруч», поодиноці, їх спілкування незначне, а ігровий процес невеликий. Дитина 1,5–2 років ще не сприймає однолітка як партнера по грі, для нього головним і необхідним партнером поки є дорослий. Цей факт багато в чому обумовлений недостатнім розвитком активної мови маленьких дітей. Малюк розуміє пояснення дорослого з прив'язкою до умовності найменування ігрового предмета і виконуваної з ним дії. Однак він ще не може самостійно переконати однолітка в тому, що умова кубик – це мило і що він зараз «миє ним руки», що ляльку він качає в руках, тому що вона «плаче, не хоче спати». Звідси – нерозуміння сенсу ігрових дій однієї дитини іншим, неможливість їх узгодити, побудувати спільну гру [5].

Експериментальні дослідження вчених, показують, що вміння дітей грати разом з однолітком слід формувати саме в руслі предметної діяльності – в ситуації взаємодії дітей з одним загальним предметом (наприклад, м'ячем, візком), що дозволяє виділити однолітка як партнера по грі. Оволодіння дітьми предметною взаємодією дозволить дорослим ввести у їх спільну діяльність вже більш складні – умовні – ігрові дії.

На першому етапі формування спільної предметної діяльності з цим віковому етапі потрібно вибирати такі дії, які могли б здійснюватися малюками без розгорнутих мовних звернень один до одного. Дії повинні бути однаковими для кожної дитини (тобто мати опору в тенденції дітей до бажань), а їх тривалість – визначатися результатом дії (тобто не потрібно досягнення результату), а залежати тільки від інтересу до цієї діяльності самих дітей. Наприклад, можна організувати катання чи кидання м'яча, виготовлення насипи з піску допомогою совка і відерця, перестрибування через те, що лежить на землі скакалки. Спільні дії повинні здійснюватися з одним предметом, що обумовлює спрямованість дітей один на одного: ініціативна дія однієї дитини викликає у відповідь дію іншої.

Вчені звернули увагу, що діти раннього віку із задоволенням беруть участь у грі, організованій і підтримуваній дорослим, але як тільки дорослий вимикається з гри, вона тут же розпадається. Чи не виникли б самостійних спільних дій і після почергової гри дорослого з кожним з дітей. Дорослий, будучи емоційно значущою і дуже привабливою фігурою для дітей, «затуляє» дитині однолітка як партнера по грі, заважає йому виділити цілісну схему взаємодії (дитина просто не може

визначити гру дорослого з іншим малюком, утриматися в позиції історігача). Для того щоб діти раннього віку отримували цілісний образ взаємодії, а дорослий опинявся як би непричетним до дитячої діяльності, необхідно організовувати спостереження за спільними предметними діями дітей раннього дошкільного віку [6].

Педагогічними впливами вирішується двоєке завдання: «відкриття» дитині умовно ігрової сюжетної дії і «відкриття» однолітка як можливого партнера по грі. У ході спеціально організованого дорослим предметно-ігрової взаємодії дітей виникає стійка увага дитини до дій однолітка, уявляється найпростіша самостійна спільна гра, тобто складається необхідна основа для формування в подальшому більш складних форм сюжетної гри.

При правильній організації виховної роботи вже в першій половині другого року життя діти починають переходити від дій, заснованих на властивостях предметів і іграшок, до відбиття практичних смислових зв'язків між ними, тобто до обігравання доступних розумінню дитини предметів з його життя. Настає наступний етап розвитку гри – стає сюжетно-рольовою.

Характерною рисою самостійної сюжетно-рольової гри є прагнення багато разів повторювати ті чи інші ігрові дії. Наприклад, дівчинка може змити ляльці температуру: поставити їй під пахву паличку, вийняти, виміритися, визначити температуру і знову поставити градусник. В інших випадках діти, витерши ляльку після купання, починають знову її мити.

У дітей третього року життя переважно зберігається характер рольових ігор, але дії стають більш різноманітними. У них зображаються вже не тільки маніпуляції з предметом, а й людина, що діє певним чином. Втім, дії людини ще не виділяються з відбиваного дитиною життєвого явища: дитина зображує в грі і роботу шофера, і шум мотора. Кожна сюжетна дія сама по собі має свою логіку: зайчик йшов – «тун топ»; впав і пхикає – «ой-ой»; їсть – «ням-ням». Однак змінюються вони в довільній послідовності [9].

Причина розвитку гри в ранньому дитинстві пов'язана з виникненням гри, яку бере на себе дитина, виконуючи ту чи іншу дію. Вже в іграх, в яких діти лікують або зачісують ляльку, фактично має місце виконання певної дії, вироблених дорослими. Але діти при цьому ще не називають себе ім'ям дорослих, чий дії вони виконують в грі. Спочатку дитина називає називати себе своїм власним ім'ям, щоб зрозуміти, що саме вона справила дію, в подальшому, з розвитком ігрової діяльності діти починають позначати свої дії іншим ім'ям – роллю [8].

Перші початки ролі проявляються лише в самому кінці раннього дитинства. Це знаходить двоєке відображення. По-перше, з'являється звичка називати ляльки ім'ям дитячої особи. Лялька тим самим виділяється з інших як заступник людини. По-друге, з'являється розмова дитини від імені ляльки. Наприклад, Вова ставить двох ляльок обличчям один до одного і говорить за них: «Здрастуй, Коля, я прийшла». У цих проявах ми

бачимо зачатки майбутньої рольової мови, яка вимовляється вже «особи» ролі, взятої на себе дитиною, а через ляльку.

У грі іграшки замінюють дитині предмети, а рольової ситуації носіями певних відносин між людьми. На третьому році життя малюнок бере на себе роль, але фактично виконує її. Немає ще спілкування ні з ким, дитина грає на самоті, але разом з тим й одухотворені уявним спілкуванням і відображають діяльність дорослих. Саме ситуація спілкування визначає перехід від гри предметної до сюжетно-рольової [2].

Таким чином, вивчення теоретичних джерел, аналіз практики виховної роботи дошкільних навчальних закладів дає змогу обґрунтувати основні шляхи й умови вдосконалення навчально-виховного процесу, удосконалення ігрової діяльності, визначає програму дослідницько-експериментальної роботи вихователя і сприяє виконувати її в умові конкретного пошуку.

Так, керівництво ігровою діяльністю дітей раннього віку в дошкільних навчальних закладах здійснюється досить компетентно. Вихователі навчає ігровим діям і грає разом з дитиною. В інших випадках керівництво зводиться до формування правил поведінки, розв'язання конфліктів та оцінювання діяльності. Найчастіше вихователі для переходу з однієї діяльності на іншу використовують дидактичні ігри, читання книжок, знайомство з новою іграшкою. У всіх дітей досить добре розвинена актова мова. Діти спілкуються і з вихователями і один з одним. Передумовою для спілкування між дітьми слугують предметна і ігрова діяльність.

Отже, проаналізувавши питання особливостей ігрової діяльності дітей раннього дошкільного віку, ми з'ясували, що ранній вік життя дитини є сприятливим для формування ініціативності через дидактичні ігри, тому що цей період є початком становлення даного виду діяльності дітей. Вивчення досліджень з даної проблеми продемонструвало, що ігрова діяльність впливає на формування довільності психічних процесів у дітей. Так, у грі у дітей починає розвиватися довільна увага, довільна пам'ять. В умовах гри діти зосереджуються краще, краще запам'ятовують більше, ніж в умовах лабораторних дослідів. Свідомість (зосередити увагу, запам'ятати і пригадати) виділяється для дітей раніше і легше всього в грі. Самі умови гри вимагають від дітей зосередження на предметах, включених в ігрову ситуацію, на утриманні розіграваних дій і сюжету.

З огляду на вище означене, ми можемо робити висновок, що гра є це один з тих видів дитячої діяльності, які використовуються дорослими в цілях виховання дошкільників, навчання їх різним діям, способам засобів спілкування. У грі у дитини формуються ті сторони психіки, в яких залежить, наскільки згодом вона буде успішна в навчанні, роботі, складуться її стосунки з іншими людьми; у грі ж відбуваються суттєві перетворення в інтелектуальній сфері, яка є фундаментом розвитку особистості.

Список використаних джерел

- Абраменкова В. У світі дитячих ігор / В. Абраменкова // Виховання школярів. – 2001. – № 7 – С. 16–19.
- Бурова А. // Дошкільне виховання, 2011. – № 8. – С. 17–19.
- Волошина Н. // Дошкільне виховання, 2013. – № 12. – С. 20–22.
- Венгер Л. А. Сюжетно-рольова гра і психічний розвиток дитини / Л. А. Венгер // Спецкурс: Виховання дітей у грі. – М.: Асоціація «Проф. Освіта», 1994р. 59–65 с.
- Гладун Л. // Дитячий садок, 2009. – №17. – С. 16.
- Ельконін Д. Б. Психологія гри / Д. Б. Ельконін. – М.: Просвещение, 1988. – 345 с.
- Закон України «Про дошкільну освіту». Закон України «Про охорону дитинства». – К.: ред. ж. «Дошкільне виховання», 2001. – 55 с.
- Рогальська Н. В. Педагогіка дітей раннього віку: навч.-методич. посіб. / Н. В. Рогальська. – Умань: ФОП Жовтий О. О., 2015. – 150 с.
- Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка Навчальний посібник / Поніманська Т. І. – К.: Академвидав, 2006. – 456 с.
- http://library.udpu.org.ua/library_iles/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/24/visnuk_16.pdf

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДИКИ КРОС-КУЛЬТУРНОГО АНАЛІЗУ

*Лаухіна І. С., викладач кафедри теорії іноземних мов
Замотайло Анастасія, студентка V курсу
УДПУ ім. П. Тичини*

Анотація

У статті ми дослідили історію розвитку крос-культурного аналізу як культурологічного феномену, що досліджує лінгвістичні явища з опертям на культурне середовище, у межах якого вони існують.

Ключові слова

Крос-культурний аналіз, семантична метамова, лінгвокультурний підхід, концепт, інкультура.

Abstract

In the article we investigated the history of cross-cultural analysis as a cultural trend that studies the linguistic phenomenon of reliance on the cultural environment within which they exist.

Keywords

Cross-cultural analysis, semantic metalanguage, linguocultural approach, concept, intercultural.

Сьогодні серед учених-лінгвістів пріоритетне місце займає лінгвокультурний підхід до вивчення різних мовних об'єктів, що базується на врахуванні особливостей культуропростору, у якому сформувалася й розвивається певна мова. Це дозволяє не тільки провести системний аналіз окреслених мовних елементів, а й поглянути на них під кутом зору різних культур, з'ясувати вплив полікультурного середовища на різні